

YURTTAŞIN YÖNETİMLE İLGİLİ SORULARININ YANITLANMASI

Prof. Dr. Cemal MIHÇIOĞLU

Türkiye'de Ordu'nun Cumhuriyeti koruyup kollama görevinin bir gereği olarak yönetime el koyduğu 12 Eylül 1980'i izleyen günlerde, Ordu'nun 27 Mayıs 1960 ile 12 Mart 1971 eylemlerinden sonra da yapıldığı gibi, kamu yönetiminin yeniden düzenlenmesi, yönetimin yurttaşa daha iyi iş görecek duruma getirilmesi amacıyla çalışmalar yapılmış, bu arada yönetimin kamuyla olan ilişkileri üzerinde de durulmuştu. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde çalışmaya başlayan Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliğinde subaylar yönetimindeki "özel ihtisas komisyonları"nda yürütülen bu çalışmalara, çağrı üzerine, 25 Ekim 1980'den başlayarak ben de bir süre katıldım.

Bu çalışmalar sırasında, 1 Aralık 1980 günü, 1967 yılında Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Genel Müdürü iken kurduğum, ancak benim bu görevden ayrılmamdan sonra 1972 yılında kapanan İdari Danışma Merkezi'nin yeniden kurulması gereğine değindim. Bu konuda bir rapor verirsem konunun yukarıya sunulabileceği söylendi. Konuya 12 Aralık 1980 günü sunduğum "Kamu Yönetiminin İyileştirilmesiyle İlgili Kamuoyu Aydınlatma - Oluşturma Çalışmaları Üzerinde Düşünceler" başlıklı raporumda da değindim. O gün yapılan toplantıda "İdari Danışma Merkezi konusundaki raporumun beklendiği" bildirildi. Konunun üst düzeylere yansıtılmış, ilgiyle karşılanmış olduğu anlaşılıyordu. İstenen raporu 13-21 Aralık 1980 günleri arasında yazıp 22 Aralık 1980 günü sundum. Aşağıdaki yazı, "Bir 'İdari Danışma Merkezi' Kurulmasına İlişkin Öneriler" başlığını taşıyan bu raporun, daha çok gecikmeden uygulama alanına konmasına yardımcı olabileceği düşüncesiyle olduğu gibi yayımlamakta yarar gördüğüm metnidir.

**

Gerekçe

Kamu yönetiminin görev alanlarının büyük bir genişlik kazandığı günümüzde, ortalama bir yurttaş, yönetimle olan ilişkilerinde birçok güçlüklerle karşılaşır. Belirli bir işlem için nereye, ne zaman

başvurması, ne yapması, ne gibi belgelerle bilgiler sunması gerektiğini çoğu kez bilmez.

Yapılan bir inceleme, Türkiye'de çok sayıda yurttaşın birçok durumlarda yanlış yerlere başvurarak gerek kendilerinin gerek bu kuruluşlardaki görevlilerin zamanını israf ettiklerini, incelenen kamu kuruluşlarının hiçbirinde yurttaşların sorunlarını yanıtlayacak, onları ilgili servislere yöneltecek, başvurularını kolaylaştıracak bir yerin bulunmadığını, kimi kuruluşlarda yurttaşların bu tür sorularını çeşitli düzeylerdeki tüm görevlilerin, kimilerinde ise yalnız yöneticilerin yanıtlamakta olduklarını göstermiştir.

Bu nedenle, yurttaşların, çeşitli bakanlıklarla öbür kamu kuruluşlarının görev alanlarıyla ilgili olarak sorabilecekleri soruları telefon aracılığıyla yanıtlamak üzere bir "İdari Danışma Merkezi"nin kurulması yararlı olacaktır.

Merkez'in Görevleri

Kurulması önerilen İdari Danışma Merkezi'nin görevleri şunlar olmalıdır :

1. Yurttaşların yönetimin çeşitli işlemleriyle ilgili sorularını telefon aracılığıyla yanıtlamak, iş sahiplerini ilgili kuruluşlara yönlendirmek, gerek duydukları bilgileri sağlamak.

2. Yönetimin kamuyla olan ilişkilerinin kolaylaştırılmasını, yönetsel işlemlerin karışıklıktan, karmaşıklıktan uzaklaştırılmasını, yazgizciliğin azaltılmasını, kamu görevlerinin daha iyi yerine getirilmesini sağlayacak bilgileri çalışmalarını sırasında düzenli bir biçimde derleyerek ilgili kuruluşlara iletip gerekli düzeltici önlemlerin alınmasına aracılık etmek.

Yönetimin kamuyla olan ilişkilerini kolaylaştırıcı nitelikte olan birinci görev, bir yandan çeşitli bunalımlarla gerilimlere yol açan yurttaş-devlet ilişkilerinin genel havasına bir iyileşme getirirken, bir yandan da değişik kurumlarda bu tür soruların yöneltildiği çok sayıda görevlilerle yöneticilerin yükünün azalmasına yardımcı olacaktır. Yurttaş-devlet ilişkilerini güçleştiren yönetsel engellerin giderilmesi amacını güden ikinci görev ise yönetimi geliştirme çalışmalarına yardımcı bir nitelik taşıyacaktır.

Çalışma Düzeni

Yaklaşık 4-5 odadan oluşacak olan Merkez, yeterli bir telefon santralıyla donatılacak, odalara konmuş bulunan masalarda çeşitli ba-

kanlık ya da kuruluşlardan gelen uzman görevliler oturacaklardır. Dışarıdaki bir yurttaşın telefon alan santral memuresi, sorulacak sorunun hangi alanla ilgili olduğunu öğrendikten sonra, söz konusu yurttaşı Merkez'deki ilgili uzman görevliye bağlayarak sorunun yanıtlanmasını sağlayacaktır.

Merkez'in başında, yönetimde yeterli deneyleri olan bir müdür bulunmalı, görevliler ilgili kamu kuruluşlarının görevlileri arasından seçilmelidir.

Merkez, yurttaşların ziyaretine açık bulundurulmamalı, yapılan başvuruların yazılı olarak yanıtlanması söz konusu olmamalı, sorular yalnız telefonla yanıtlanmalıdır.

Merkez'de görevlendirilecek kişiler, aylıklarıyla öbür özlük haklarını kendi kurumlarından almayı sürdürmelidirler.

Çeşitli kurumlardan ödünç alınarak Merkez'de görevlendirilecek kişiler, önceden "kamusal ilişkiler", bu arada "telefonda konuşma âdabı" gibi konularda kısa, ancak yeterli bir eğitimden geçirilmelidir.

Merkez'de çalışacak görevliler, geldikleri bakanlık ya da kuruluşun ilgili birimleriyle önceden ilişki kurup yurttaşların üzerinde en çok soru sordukları ya da sorabilecekleri konuları olabildiğince belirleyip göreve hazırlanmak için çaba göstermelidirler.

İlgili kuruluşlar, yapılarıyla çalışma yöntemlerindeki kamusal ilişkileri etkileyici her türlü değişiklikleri Merkez'deki görevlilere düzenli olarak bildireceklerdir. Bu görevliler Resmi Gazete ile günlük basını titizlikle inceliyecek, gazetelerde çıkacak haberlerle ilgili olarak sorulabilecek soruların yanıtlarını vermeye kendilerini hazır bulunduracaklardır.

İlgili görevli, hemen yanıtlayamayacağı bir soruyla karşılaştığında yurttaşa kendisini ertesi gün yeniden aramasını söyleyebilecek, bu arada kuruluşun ilgili servisiyle ilişki kurarak sorunun yanıtını hazırlayacaktır. Ayrıca, görevliler ileri bir uzmanlık bilgisini gerektiren sorularla karşılaştıklarında soruyu sorana ilgili kuruluşta o konuda yetkiyle konuşabilecek uzmanın adıyla telefon numarasını verip onunla görüşmesini öğütleyebilecektir.

Merkez'in çalışmaları sırasında her görevli her gün kendisine yöneltilen soruları bir kâğıda yazacak, yanıtları fişleyecek, Merkez'in Müdürü her çalışma gününün bitiminde o gün Merkez'e yöneltilen soruların kurumlara göre dökümünü çıkaracaktır. Soruları yanıtlayan görevliler, günlük çalışmaları sırasında soruları daha çok hangi yurt-

taşların sorup Merkez'den yararlandıkları konusundaki izlenimlerini, ayrıca bunun dışındaki ilginç gözlemleriyle olayları yazacaklardır. Bunlara dayanarak Merkez'in çalışmalarını toplu olarak gösteren aylık raporlar düzenlenecek, sorulardan örneklerin de yer alacağı bu raporlarda bir önceki aya göre soru sayısında kendini belirgin bir biçimde gösteren artış ya da azalmalar yüzde olarak gösterilecek, bu artış ya da azalmaların nedenleri konusundaki gözlemlerle düşünceler de ayrıca yazıya dökülecektir. Yıl sonunda hem her alan için ayrı ayrı, hem de tüm alanlar için toplu olarak aylara göre grafikler çıkarılacaktır.

İdari Danışma Merkezi bir iş izleme ya da yurttaşların kendileriyle ilgili bir işlemde karşılaştıkları gecikme ya da haksızlıkları giderme örgütü olarak düşünülmemiştir. 9 Kasım 1980 günlü, "Türk Kamu Yönetiminde 'Kamusal İlişkiler' Görevinin Örgütlenmesiyle İlgili Düşünceler" konulu raporumuzun son paragrafında gündeme getirilmesini önerdiğimiz "Kamu Denetçisi" (İsveç'teki adıyla Ombudsman) kurumuyla daha çok ilgili olan bu konunun ayrıca ele alınması yararlı olacaktır. Merkez, hukuk danışmanlarının yerini alacak bir danışma yeri olarak da düşünülmemiştir. Ancak, Merkez'in kendisine yöneltilebilecek bu tür soruları yanıtlamaya çalışması da doğaldır.

Bağlantı Yeri

Kurulacak İdari Danışma Merkezi için başlıca üç bağlantı yeri düşünülebilir :

1. Merkez, yukarıda anılan raporumuzda yürütme başkanlığı —Başbakanlık ya da Başkanlık düzenine gidilirse Başkanlık— düzeyinde kurulmasını önerdiğimiz Kamusal İlişkiler birimine bağlanabilir. İçinde bulunulan ara dönemde, Merkez'in Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği içinde oluşturulacak geçici nitelikteki böyle bir birime bağlanması da düşünülebilir.

2. Merkez, yine yürütme başkanlığı düzeyinde kurulması önerilen Yönetimi Geliştirme birimine bağlanabilir. Bugünkü geçiş döneminde, Merkez'in Milli Güvenlik Konseyi Genel Sekreterliği içinde oluşturulacak böyle bir birime bağlanması yoluna da gidilebilir.

3. Merkez, PTT Genel Müdürlüğüne bağlı olarak da kurulabilir. Bu yola gidilirse, çalışmalarıyla ilgili raporların gereği yapılmak üzere yukarıdaki iki maddede anılan yerlere gönderilmesinin sağlanması gerekecektir.

Yukarıdaki ilk iki seçenekten birincisi uygun görülürse Merkez'in aylık, yıllık çalışmalarıyla ilgili raporlar gereği yapılmak üzere ikinci

seçenekte adı geçen birime, ikincisi uygun görülürse birinci seçenekte adı geçen birime ulaştırılacaktır.

Geçmiş Deneylerin Değerlendirilmesi

1960'lı yıllarda Üniversitede okuttuğumuz derslerde böyle bir Merkez'in kurulması gereği üzerinde sık sık durmuştuk. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) Genel Müdürlüğü görevine getirildikten sonra, o sırada iktidara gelen hükümeti de böyle bir kurumun gereğine inandırmamız üzerine, Merkez, 26/1/1966 günlü, 6/5875 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla kuruldu. Merkez'in —yine önerimiz üzerine—, 7163 sayılı yasayla kamu yönetimi alanında bir eğitim, araştırma, derleme, yayın örgütü olarak kurulmuş bulunan, akçal, yönetsel özerklik statüsü içinde bir Devlet Bakanı aracılığıyla Başbakanlığa bağlı olarak çalışmalarını sürdüren TODAİE yapısı içinde oluşturulması uygun görüldü. Merkez, 31 Ocak 1967 günü TODAİE binasında düzenlediğimiz bir basın toplantısıyla, Genel Müdür sıfatıyla yaptığımız bir konuşmayla hizmete girdi. Kendisinden de açılış dolayısıyla bir mesaj istediğimiz o günkü Başbakan, Merkez'in kamusal ilişkiler bakımından taşıdığı anlamı takdir ederek açılış törenine ilgili Devlet Bakanıyla birlikte gelmiş, kendisi de uzun bir konuşma yapmıştı. Merkez, 15 Hazirana dek, dört buçuk ay süreyle yalnız sabahları çalışmış, daha sonra tüm gün üzerinden çalışmaya geçmişti. Kuruluşundan Genel Müdürlük görev süremizin sona erişine dek geçen bir yılı aşkın bir süre Merkez'in çalışmalarını yakından izlemiş, aylık çalışma raporlarını doğrudan doğruya kendimiz kaleme alarak yayımlamıştık. Genel Müdürlükten ayrılışımızdan sonra, —bize ulaşan bilgilere göre— Merkez TODAİE yöneticilerinden gereken ilgiyi görmemiş, gereksinimleri karşılanmamış, bir yana itilmiş, 1972 yılında da kapatılmıştır.

Merkez'in ilk yılına ilişkin deneylere dayanarak vereceğimiz aşağıdaki bilgilerin, yeni kurulacak Merkez için de yararlı olacağı düşüncesindeyiz :

1. Merkez için gerekli telefon santrali, bugünkü hükümetin bir üyesi olan o dönemdeki PTT Genel Müdürü Sayın Necmi Özgür'den rica etmemiz üzerine PTT'ce —karşılık istenmeden— yaptırılmıştı. Santralda dıştan içe 20, içerde de 20 hat vardı. Santral Ankara Telefon Başmüdürlüğü binasında, şehirlerarası-uluslararası telefon servisinin çalışmakta olduğu salonda bulunmakta, santral memureleri de yine karşılıksız olarak PTT'ce sağlanmış bulunmaktaydı. Santral TODAİE'nin o zaman Akay semtinde bulunan binasının en üst katın-

daki İdari Danışma Merkezi'ne bağlanmıştı. Memureler soru soran yurttaşları Ulus'tan Akay'daki uzman görevlilere bağlayarak soruların yanıtlanmasını sağladılar. Yine isteğimiz üzerine santrale hatırdaki tutulup anımsanması kolay, iki rakamlı bir numara —08 numarası— verilmişti.

2. Merkez'de soruları yanıtlamakla görevlendirilen kişiler, Maliye, Milli Eğitim, İçişleri, Çalışma, Adalet, Gümrük ve Tekel, Sağlık, Ticaret, Ulaştırma, Köy İşleri, Turizm, Tarım Bakanlıkları ile Ankara Belediyesiyle ilgili soruları yanıtlayan 12 kişiydi. Zamanla bu görevlilerin sayısında değişiklikler olmuş, bir bölümü alanlarıyla ilgili çok az sayıda soru sorulduğu için ya da Merkez'in çalışmalarıyla ilgili daha başka nedenlerle kurumlarına geri gönderilmişlerdir. Ek 1'de 1967 yılı Şubat-Mart aylarından 1968 şubatına dek olan dönemde çeşitli kamu görevi alanlarıyla ilgili olarak İdari Danışma Merkez'ine yöneltilen soruların aylara göre dağılışı verilmiştir. Bu ektaki çizelgenin incelenmesinden de anlaşılacağı gibi, soruların büyük bir bölümü (% 79'u) Maliye, Milli Eğitim, İçişleri, Çalışma, Adalet, Gümrük ve Tekel Bakanlıkları ile Belediyenin görev alanlarıyla ilgili olmuştur. Askerlik ya da Milli Savunma konularıyla ilgili bilgileri Merkez'in ordu kökenli olan Müdürü yanıtlamış, bu tür sorular genellikle az olduğu için birçok ayar "çeşitli sorular" arasında yer almıştır. Kıbrıs bunalımı dolayısıyla bir aralık bu sorularda önemli artışlar olmuş, Kasım 1967'de bu alandaki soruların oranı % 8.7'ye ulaşmıştır. Adalet konularıyla ilgili olarak da ayrı bir görevli kullanılmamış, bu soruları eski bir yargıç olan Ticaret Bakanlığı temsilcisi başarıyla yanıtlamıştır. O dönemdeki Ankara Belediye Başkanının tutumu dolayısıyla Belediye'den bir görevli alınmamış, belediye görevleriyle ilgili soruları da bir Emniyet Müdürü olan İçişleri Bakanlığı temsilcisi —yine başarıyla— yanıtlamıştır. Öğretmenlik mesleğinden gelen Çalışma Bakanlığı temsilcisi, sayısı hayli yüksek olan Milli Eğitim'le ilgili soruların yanıtlanmasında geniş ölçüde yardımcı olmuştur. Bütün bunlardan, pratik birtakım düzenlemelerle daha az sayıda görevliyle daha başarılı bir çalışma yapılabileceği sonucu çıkmaktadır.

3. Merkez'de çalışan uzman görevlilere, özellikle asıl işyerlerine göre seçmiş olacakları düşünülen evlerinden Merkez'in bulunduğu yere gelip gitmelerinden doğacak ek taşıt giderlerini karşılamak üzere 300 TL tutarında bir tazminat ödenmesi sağlanmıştır.

4. İlk uygulama yılında Merkez'ce yanıtlanan soru sayısı günde ortalama 100-150 dolayında olmuş, Merkez'e üniversitelerarası giriş sınavıyla ilgili bir görevi verdiğimiz 1967 Ekiminde bu sayı günde 2-3 bine yükselebilmştir. Bir aralık Merkez'in Polis Radyosu aracılığıyla

yurttaşlara duyurulması üzerine soru sayısında bir miktar artış görülmüşse de, ülke ölçüsünde gerekli duyurma yapılamadığı için soru sayısı umulan düzeyde olmamıştır. Birkaç gazetede çıkan röportajın etkisi kısıtlı kalmıştır. Soruların çok büyük bir bölümü Ankara'daki yurttaşlarca sorulmakla birlikte, yurdun çok uzak yörelerinden bile Merkez'e telefon edip soru soranlar olmuştur.

5. Merkez'in soruları yalnız sabahları saat 9.00 - 12.00 arasında yanıtladığı ilk 4.5 aylık dönemde bile soruların çok büyük bir bölümü hemen yanıtlanmıştır. Birinci ay içinde yanıtı ertesi güne bırakılan soru oranı % 5.6 iken, bu oran ikinci ayda % 4.7'ye, üçüncü ayda % 2.8'e, dördüncü ayda % 1.2'ye, altıncı ayda % 1.1'e, daha sonraki aylarda sırasıyla % 0.9'a, % 0.6'ya, % 0.8'e, % 0.4'e, % 0.2'ye, % 0.4'e, % 0.2'ye düşmüştür.

6. Merkez'e daha çok kimlerin soru yönelttikleri başından beri ilgi konusu olmuştur. Başlangıçta soruların daha çok okumuş yazmış, aydın kesimlerden geldiği izlenimi edinilmişse de, giderek daha geniş yurttaş yığınlarından özellikle Çalışma alanındaki soruların doğrudan doğruya işçilerden geldiği, bu arada kimi yurttaşların kendileri de hazır buldukları halde meramını daha iyi anlatacak tanıdıklarına telefon ettirdikleri, uzak yörelerden Ankara'daki tanıdıklara mektup yazıp sorularını Merkez'e sorduranlar olduğu gözlenmiştir. Bundan birkaç hafta önce bir rastlantı sonucu öğrendiğimize göre, kendilerine başvurup yardım isteyen seçmenlerinin sorunlarını çözmede İdari Danışma Merkez'inden yararlanan Milletvekilleri bile olmuştur. Bunlardan biri, bize Merkez'in yeniden kurulmasının çok yararlı olacağını, kendisine gerekli bilgileri sağlarsak bu konuda kamuoyu oluşturmak üzere basında yazılar yazabileceğini söylemiştir. Merkez'den zaman zaman kamu görevlilerinin, araştırmacıların, avukatların da yararlandıkları görülmüştür. Bir genellemede bulunmak gerekirse, daha önce aracılara başvurmak durumunda kalan birçok yurttaş, Merkez'in kurulmasından sonra doğrudan doğruya oraya telefon ederek istediği bilgiyi alabilmiştir.

7. Merkez'e değişik alanlarla ilgili çok çeşitli sorular yöneltilmiştir. Merkez'in ilk çalışma yılı (Şubat 1967 - Şubat 1968 dönemi) verilerine dayanarak oluşturduğumuz EK 2'de çeşitli kamu görevi alanlarıyla ilgili soruların daha çok ne gibi konularla ilgili olduğu belirtilmiş, kimi durumlarda yurttaşlarca yöneltilen sorulardan somut örnekler de verilmiştir. Ek 2'deki bilgiler, kurulması uygun görülürse, Merkez'in yeniden oluşturulması sırasında birçok bakımlardan yararlı olabilecektir.

8. İdari Danışma Merkezi'nin bizim gözetimimiz altında geçen birinci yıl uygulaması yukarıda Merkez için öngörülen 2 sayılı amaçla ilgili bilgilerin de toplanabileceğini göstermiştir. Yönetimin alabileceği iyileştirme önlemlerine dayanak olabilecek sorulardan seçtiğimiz somut örnekler Ek 3'tedir. Uyanık, yurttaşa karşı yüksek bir sorumluluk duygusu taşıyan iktidarların bu tür verileri çok iyi değerlendirerek devlet-yurttaş ilişkilerine bir rahatlık getirebilecekleri açıktır.

Sonuç

Bütün bu açıklamalar, kurulması önerilen İdari Danışma Merkezi'nin Türk toplumu, Türk kamu yönetimi içinde yararlı bir işlevi bulunduğunu açıkça sergilemiş olmalıdır. Merkez'e eski "İdari Danışma Merkezi" adı verilebileceği gibi, "Yönetsel Danışma Örgütü" adı altında ya da daha başka bir adla kurulması yoluna da gidilebilir.

Prof. Dr. Cemal MIHÇIOĞLU

EK 1

ÇEŞİTLİ KAMU GÖREVİ ALANLARIYLA İLGİLİ OLARAK İDARİ DANIŞMA MERKEZİNE YÖNELTİLEN SORULARIN AYLARA GÖRE DAĞILIMI (%)

(Şubat 1967-Şubat 1968)

	Şubat, Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Ortalama
Maliye	28,7	17,4	14,0	18,0	20,5	16,5	16,0	14,1	18,0	23,3	26,3	29,7	21,7
Milli Eğitim	9,9	13,3	16,8	17,6	23,0	22,0	38,2	41,5	20,6	15,4	16,4	11,8	20,5
İşçileri	10,8	10,2	10,7	15,6	11,2	11,1	6,2	5,4	7,6	8,3	10,5	9,7	10,6
Çalışma	12,5	9,5	9,6	9,2	6,4	9,9	7,9	8,0	7,0	7,1	7,0	7,0	8,4
Belediye	10,2	8,5	8,3	8,2	14,3	11,2	5,9	5,4	5,6	5,2	6,4	5,6	7,9
Adalet	6,0	9,2	6,0	5,3	3,6	3,6	4,4	4,8	5,9	5,7	6,1	8,1	5,7
Gümrük	8,1	5,3	11,3	7,0	4,1	2,8	1,7	1,0	1,5	2,1	2,5	3,3	4,2
Sağlık	2,1	3,5	2,7	2,2	2,3	5,0	3,6	3,1	2,9	4,3	4,2	3,6	3,3
Ticaret	3,0	4,0	4,2	2,2	2,0	2,2	2,6	1,5	2,8	2,5	2,6	3,7	2,8
Ulaştırma	—	—	—	0,8	2,0	3,5	3,7	2,2	3,0	4,2	3,4	3,4	2,2
Köy İşleri	1,2	3,1	2,3	2,0	1,3	0,7	0,2	0,4	0,7	0,7	1,5	0,8	1,2
Turizm	2,3	2,1	1,3	3,3	1,2	1,3	0,5	0,3	0,3	0,5	0,3	0,2	1,1
Tarım	0,9	2,4	2,7	1,8	1,1	0,3	0,1	—	0,2	0,2	0,3	0,4	0,9
Çeşitli													
Sorular	4,3	2,7	10,1	6,8	7,0	9,9	9,0	12,3	23,9	20,5	12,5	12,7	11,0

EK 2

İDARİ DANIŞMA MERKEZİNE ÇEŞİTLİ KAMU GÖREVİ
ALANLARINDA YÖNELTİLEN SORU TÜRLERİ İLE SORULARDAN
ÖRNEKLER

(Şubat 1967 - Şubat 1968)

MALİYE — Genellikle vergi işleri. Gelir vergisiyle, vergi usul yasalarıyla ilgili sorular. Bina vergisi taksitlerinin ödeneceği aylar, bu vergiye ilişkin istisnalarla bağışıklıklar. Dış Seyahat Harcamaları Vergisi, Veraset ve İntikal Vergisi, Damga Resmi, Kurumlar Vergisi. Emeklilik, emekli, dul, yetim aylığı bağlanması. Yolluklar. Banka kredileri, banka işlemleri. Aylık, gündelik ödemelerinde kesilecek tasarruf bonusu tutarının nasıl belirleneceği. Yurda bedelsiz araba getirme. Seyahat dövizleriyle ilgili sorular. İstiklal Madalyası taşıyanlara şeref aylığı bağlanması.

Sorulardan örnekler :

* Milli Eğitim Bakanlığınca Londra'ya gönderiliyorum. Uçak ücreti olan 1800 liraya ek olarak 800 lira da vergi istediler. Tereddüt ettim. Bu miktar doğru mudur?

* Ücretli bir görevde çalışıyorum. Ayrıca kardeşlerimle birlikte yetim aylığı almaktayım. Emeklilik hakkı bulunan bir kadroya geçersen yetim aylığım kesilir mi? Kesilirse, benden kesilen para öbür kardeşlerimin yetim aylıklarına eklenir mi?

* İstiklal Savaşında şehit düşmüş bir kişinin hayatta olan ailesi şehit aylığı almaktadır. Şehidin kızı da şimdi dul kalmıştır. O da ayrıca yetim aylığı alabilir mi?

* Vadesi gelmemiş emekli aylıklarının bankalarca kırıldığını işittim. Doğru mudur? Doğruysa kaç aylığımı kırabiliriz?

* 780 sayılı Af Kanununun mali affa ilişkin hükmünden yararlanabilmek için ne yapmam gerek?

* Eşimle benim ayrı ayrı gayrimenkul sermaye iratlarımız var. Beyannamelerimizi ayrı ayrı mı vereceğiz, yoksa koca olarak yalnız ben mi vereceğim?

* Geçen yıl 90 metre karelik küçük bir daire aldık. Beş yıl vergiden muaf olduğu söyleniyor. Ancak, Özel İdare Belediyeden bir belge getirmemi istiyor. Belediye ise vermiyor. Ne yapmam gerek?

* Veraset beyannamesini her vâris ayrı ayrı mı verir, yoksa bir beyanname yeterli midir?

* Gelir Vergisi Kanunu ile Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğlerini toptan almak, bundan sonrası için de abone olmak istiyorum. Nereye, nasıl başvurmalıyım?

* Arabamı satarken radyoyu satışa dahil etmemiştim. Radyo vergisi hâlâ benim adıma tahakkuk ediyor, arabayı da bulamıyorum. Ne yapmalıyım?

* Fabrikam yandı. Gelir vergilerimin terkini için Maliye Bakanlığına başvurudum. Bina vergileri için nasıl bir başvuruda bulunmalıyım?

* Bazı bakanlar eşlerini dış gezilerinde birlikte götürüyorlar. Masrafları nasıl oluyor? Götürebilirler mi?

* Derneğimizin devlet bütçesine konan derneklere yardım ödeneğinden yararlanabilmesi için nereye, nasıl başvurmamız gerekir?

* Otomobilimin vergisini ne zaman, nereye ödemeliyim?

* Bir batında birden fazla çocuğu dünyaya gelen bir memura doğum yardımı iki kat olarak mı, yoksa yalnız bir kez 200 TL miktarında mı yapılır?

* Devlet Yatırım Bankası yaptığı işlemlerden dolayı damga resmine tabi midir?

* Aydınlatma ve temizlik vergisini kiracı mı, ev sahibi mi öder? Oranı nedir? Hangi aylarda, yılda kaç taksitte ödenebilir?

* Bir yabancı şirkette günde 50 lira ücretle çalışan bir üniversite öğrencisinin bu kazancından Gelir Vergisi kesilir mi?

* Babamdan üç ayda 270 TL yetim aylığı alırım. Üç ay önce emekliliği olan bir işe girdim. Şimdi hem emekli aylığı alıyor hem de çalışıyorum. Yasaya uygun mudur?

* Daire yaptırıp satan bir müteahhit kazancından ne oranda gelir vergisi öder?

* İki yıl önce noter senediyle sattığım otomobili alan kişi bir başkasına, o da üçüncü bir kimseye satmış. Resmi kayıtlar benim üzerimde olduğu için oto vergisi hâlâ benden isteniyor. Bu pürüzden nasıl kurtulabilirim?

* Yabancı bir havayolları şirketinin yabancı uyruklu müdürü, kendisine Türk parası olarak ödenmiş bulunan aylıklardan biriktirdiği paraları yurt dışına çıkaramadığına göre bu paraları ne yapacaktır?

* Beş yıl önce ölen süs köpeğim için hâlâ vergi istiyorlar. Ne yapmalıyım?

* Bir iktisadi devlet teşekkülüyüz. Genel Müdürümüzün evindeki telefonun faturası 15 yıldan beri dairemiz bütçesinden ödenmektedir. Sayıştay ödemenin yasal dayanağını sordu. Biz bir dayanak bulamadık. Acaba bu gibi ödemelerin mesnedi ne olabilir, nerede bulabiliriz?

* Memurken hastalığım dolayısıyla malulen emekliye ayrıldım. Şimdi iyileşmiş bulunuyorum. Yeniden göreve geçmem için ne yapmam gerekir?

2. MİLLİ EĞİTİM — Çeşitli okulların sınavlarına katılma koşulları, bu sınavların yeri, zamanı, sonuçları. Çeşitli öğretim kuruluşlarının adları, adresleri, telefon numaraları. Kitaphıklarla müzelerin adresleriyle açık buldukları saatler. Bütünlemeye kalan öğrencileri yetiştirmek amacıyla açılan dershanelerle kursların yerleri. Öğrenci olarak yabancı ülkelere gitme. Gündüzlü okullardan akşam okullarına, ticaret liselerine geçme. Öğrenci yurtları, burs, kredi işlemleri. Orta Dereceli Okullar Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliğinde yapılan yeni değişikliklerin neler olduğu. Sınav nakilleri. Bütünleme sınavları. Orta öğretim kurumlarında sınıf geçme, not ortalamaları, sınav sonuçlarına yöneltelen itirazlarla ilgili sorular. Öğretmen atamalarıyla nakilleri, yollukları. Devlet yabancı dil sınavları. Rapor, askerlik işleri. Tatiller dolayısıyla okulların kapanış-açılış tarihleri. Yitik diplomalar-

la belgeler konusunda yapılacak işlem. Üniversite giriş sınavları. Özel okullar.

Sorulardan örnekler :

- * Sanat Enstitüsünü bitirdim. Lise fark sınavlarına girmek istiyorum. Nereye, ne zaman başvurmalıyım? En son başvurma tarihi nedir?
- * Milli Eğitim Bakanlığı hesabına Avrupa'da doktora yapmak üzere sınava girmiştik. Sınav sonuçlarını nasıl öğrenebiliriz?
- * İlkokulun dördüncü sınıfına kadar okudum. Diploma almak üzere dışardan ilkokul bitirme sınavlarına girmek istiyorum. Ne yapmalıyım?
- * Ankara'da Muhasebe kursu açılıyor mu? Nerede? Ne zaman yazılmalı?
- * Kızıma ders aldirmek üzere Ankara'da özel piyano dersi veren öğretmenlerin adlarıyla adreslerini öğrenmek istiyorum. Hangisini öğütlersiniz?
- * 10 yaşında bir kardeşim var. Okulda başarılı olamıyor. Zekâ derecesini ölçtürmek istiyoruz. Nereye başvuralım?
- * Sinop ilinin Türkeli ilçesinde ortaokul var mıdır?
- * İlkokul çıkışlıları alan Hemşire Okulu var mıdır?
- * İskenderiye'deki Victoria Koleji ikinci sınıf öğrencisinin bizdeki karşılığı hangi okul, hangi sınıftır?
- * Avşa'nın Yiğitler köyünde bir halıcılık kursu açmak istiyorum. Kurs parasız olacak. Ne gibi işlemler yapmam gerektiği konusunda bilgi verir misiniz?
- * Muş'un Bulanık ilçesinde Halk Eğitim Merkezi var mıdır?
- * Askerliğimi yedek subay öğretmen olarak yapıp terhis oldum. Öğretmenlik mesleğinde kalmak istiyorum. Nereye, nasıl başvurmalıyım?
- * Sekiz yaşındaki kızıma Hacettepe Tıp Fakültesinde test uygulattık. 4.5 yaş zekâsında olduğu saptandı. Cümle kuramıyor, meramını tek tek kelimelerle anlatıyor. Bir okula vermek ya da eğitmek için ne yapmalıyız? Milli Eğitim Bakanlığınca açılmış böyle bir okul var mıdır?
- * Otelcilik öğrenimi için Avrupa'ya gitmek istiyorum. Yapılması gereken başvurularla işlemler nelerdir?
- * Mektupla öğretim yapan Muhasebe kursu var mıdır? Nerededir? Ücreti ne kadardır?
- * Okumak üzere evlere kitap veren kitaplıklar hangileridir?

3. İÇİŞLERİ — Trafik ehliyet işlemleri, taşıtların kaydı, tescili, kayıt terkini, vize işleri, plaka alma, değiştirme işleri. Nüfus işleri. Pasaport, ikamet vizesi işlemleri. Bekçiler. Benzin istasyonu açılması. Film senaryolarının incelenmesi ile denetimi. Mülki idare bölümleri. Kara avcılığı. Polis Kolejiyle polisliğe giriş koşulları. Yitik kişiler, eşya, paralar. Silah taşıma, bulundurma belgeleri. Kamuya açık içkili yerlerle ilgili işlemler. Dernekler. Yurttaşlığa alınma, çıkarılma. Mültecilerle, göçmenlerle ilgili işlemler. Basın işleri.

Sorulardan örnekler :

- * Pasaport almak için nereye başvurmalıyım? Neler istenir?
- * Avustralya'ya göçmen olarak gitmek için nereye başvurulur, neler istenir?

- * Amatör şoför ehliyeti almak için nereye, nasıl başvurmalıyım?
- * Bir yabancının —Türk asıllı Kıbrıs uyruklunun— Türkiye’de devlet daire-sinde çalışabilmesi için nasıl bir işlem yapmak gerekir?
- * Bir Türkle evlenen yabancı kadın yeni Vatandaşlık Kanununa göre eski uyruklüğünü korur mu?
- * Bekçi parasına itiraz edilebilir mi? Nasıl?
- * Kaybolan nüfus kâğıdı yerine yenisi nasıl alınır?
- * Çocuğumu nüfus kütüğüne yazdırıp nüfus cüzdanı almakta geciktim. Ce-zası var mıdır?
- * Evim iki kez soyuldu. Evde silah bulundurma izni almak, silah edinmek istiyorum. Nereye, nasıl başvurmalıyım?
- * Her ilden pasaport alınabilir mi? Ankara dışında alınacak pasaportların başkentte onaylanması gerekir mi?
- * Kapıkule sınır kapısında polisler pasaportumu elimden alıp bana bir belge verdiler. Ankara’dan verilen pasaportlar incelenmek üzere toplanıyormuş. Şimdi Almanya’ya gideceğim. Pasaportumu nasıl alabilirim?
- * Yabancı ülkeler ataşeleriyle nasıl görüşebilirim? Komünist ülkeler için Milli Emniyet’e bilgi vermek gerekir mi?
- * Bekârları evlendirme derneği kurmak istiyoruz. Yasal bir engel var mıdır?
- * Telefonda sık sık rahatsız ediliyorum. Bir yere şikâyet ederek rahatsız eden-leri yakalatabilir miyim?
- * 1935-36 yıllarında göçmen olarak geldik. İskân edilmek üzere bir miktar toprak verildi. Şimdi bu toprağı satabilir miyiz?
- * Alman uyruklu bir kimse Türkiye’de tercümanlık yapabilir mi?
- * Doğu Almanya’ya vize alabilmek için nereye başvurmak gerekir?
- * Türkiye’ye Bulgaristan’dan kaçak geldim. Türk yurttaşlığına geçmek isti-yorum. Ne yapmalıyım?
- * Trafik konusunda bir şikâyetim var. Nereye başvurayım?
- * Kadın polis memuru olabilmek için aranan koşullar nelerdir?
- * Alt katta bir Rum oturur. Gece geç vakit bir düğünden geldiğimde telsiz konuşması yapıyordu. Kendim muhabereci olduğum için mors harflerini seçebi-liyorum. Durumu nereye bildireyim, nasıl davranayım?
- * Trafik ehliyetimi vize ettirmek istiyorum. İzlemem gereken yol nedir?
- * Yalnız adıyla Ankara’da görevli olduğunu bildiğim bir polis memurunun kesin kimliğini nasıl öğrenebilirim?
- * Gece bir taksi arabama çarparak hasar yaptı. Şoför hasarı ertesi gün gi-dereceğini söyleyerek arabasının trafik ruhsatını bırakıp gitti, bir daha da görün-medi. Bu şoförün yeniden ruhsatname çıkartmasını önlemek için ne yapmalıyım?

4. **ÇALIŞMA** — İş Kanununa göre ödenmesi gereken kıdem, ih-bar tazminatları. Malullük, yaşlılık, hastalık, doğum, ölüm, işsizlik, iş kazası sigortaları. Kapıcıların İş Kanunuyla, sosyal sigortalarla ilişki-leri. Sosyal sigortalarda prim matrahı ile prim oranları. Emeklilik, ma-lullük koşulları. Yurt dışına işçi olarak gitme. İş istekleri. İşçi konut kredisi. İşten çıkarmalar ya da çıkarılmalar. Toplu sözleşmeler, iş bı-

rakımları, işkapatımları. Yıllık ücretli izinler. Asgari ücretin belirlenme yöntemi. Yeni çıkacak İş Kanunu ile ilgili sorular.

Sorulardan örnekler:

* Almanya'da çalışırken geçirdiğim bir kaza sonucunda orta parmağım koptu. Almanya'da bir yardım göremeden yurda döndüm. Bir hakkım varsa ne-reye, nasıl başvurmalıyım?

* İşçilerimi açık havada, —14 derecede kaç saat çalıştırabilirim?

* İşyerimi mal sahibi mahkeme kararıyla boşalttırdı. İşçilerimle birlikte açıkta kaldık. Yeni bir işyeri bulamadım. Bu durumda işçilerim benden bir hak isteginde bulunabilir mi?

* Urfa'da hastalık sigortası için yüzde kaç prim kesilmektedir?

* Türkiye'den Kongo'ya işçi gönderiliyor mu? Gidebilme koşulları nelerdir?

* Elazığ il merkezinde sigortalı işçi olarak çalışıyorum. Ankara'ya geldim. İşe gireceğim, ancak sigorta sicil numaramı kaybettim. Numarayı nereden, nasıl öğrenebilirim?

* Santral memuresiyim. Kazancım yetmiyor. Geceleri evde daktiloyla yazı yazmak istiyorum. Nereden iş bulabilirim?

* 14 yıllık sigortalı bir işçi ölüyor. Vârisleri sigortadan yardım görebilirler mi? Bu yardımlar nelerdir?

* Biz bir oto yedek parçası dükkânında çalışıyoruz. Patronun dediğine göre, gelen bir iş müfettişi 11 saat çalışacağımızı söylemiş. Doğru mudur? Şimdi 8 saat mi, 11 saat mi çalışmalıyız?

* Sigorta, hasta sigortalıya ancak üçüncü günden itibaren geçici işgörmezlik ödeneği ödüyor. Sigortalının hastalığı süresince işveren de gündeliğini verecek mi, vermiyecek midir? Sigorta idaresinin ücret ödemediği ilk iki günün ücretini işveren mi ödeyecektir?

* Almanya'da çalışan oğlum nişanlısını yanına aldirmek istiyor. Nasıl göndereceğiz?

* Çıraklar sosyal sigorta sistemine bağlı mıdır?

* 18 yaşından küçük bir kimse kaloriferci olarak çalıştırılabilir mi?

* Maluliyete esas olan arızanın iş kazası sonucu oluştuğunu tespiti kim yetkilidir?

* Yıllık ücretli izin kanununa göre ödenen ücretler sigorta primine tabi midir?

* Ankara'da bir işyerinde çalışıyorum. Sigortalıyım. Bakmak üzere memleketten babamla annemi de getirttim. Onlar da eşimle çocuklarım gibi hastalık sigortasından yararlanabilecekler mi?

*Bizlere işyerimizde fazla mesai yaptırıp ücretimizi ödemiyorlar. Hakkımızı alabilmek için ne yapmalıyız?

* 17 yıllık sigortalıyım. Yaşım 42. Emekliliği ne zaman hak edeceğim?

* Yıllık ücretli izin yönetmeliğine göre tutulması gereken defter ya da cetveli nasıl tutacağımızı bilemiyoruz. Bu konuda bize yardım eder misiniz?

5. **BELEDİYE** — Kanalizasyon tıkanıklık ya da patlamaları. Çöplerin toplanması. Baca temizliği. İlanlardan, reklamlardan, oyun

aletlerinden alınan belediye resimleri. levha, işgaliye resimleri. Belediye gelirleri ile tahsilat işleri. Bina vergisi muafiyetlerinden yararlanabilmek için gerekli belgeler. Elektrik, havagazı, otobüs işletmesiyle ilgili konular. Sular idaresiyle ilgili işler. Yakılmayan kaloriferler. Kömür tahsisli. Asker ailelerine yardım. Yapı denetimi. Bekçi paraları. Kat mülkiyeti. Fen işleri. Dolmuşlarla taksilerde yolculardan fazla ücret alındığında nereye başvurulacağı.

Sorulardan örnekler :

* Evlenme cüzdanımı yitirdim. Nereye başvurmalıyım? Gazeteye ilan vermem gerekir mi?

* Yıldırım nikâhıyla evlenmek için ne yapmak gerekir?

* Mahallemizde çöpler uzun süredir alınmıyor. Nereye başvurmalıyız?

* Komşunun bahçesindeki köpeğin havlamasından çok tedirgin oluyoruz. Nereye başvurmalıyız?

* Baca temizletmek için nereye başvurmalıyız?

* Üst katın balkonundan halı silkenin cezası nedir? Bu konuda nereye başvurmalıyız?

* Evlendirme Memurluğu Belediye'den taşınmış. Yeni adresi nedir?

* Evlendirme memuruna evde nikâh kıydırmanın koşulları nelerdir?

* Evimin septik çukurunu kanalizasyona bağlatmak için nereye başvurmak gerekir?

* Belediyeden 10.000 TL alacağım için Danıştay'dan karar aldım. Paramı tahsil için ne yapmam gerekir?

* Cumartesi, pazar günleri nikâh kıyılır mı?

* Kanalizasyonumuz yedinci kezdir pathyor. Üç gündür kalorifer kazanları su altında. Nereye başvurmalıyız?

* Ölçü ve Ayarlar Kanununa göre ölçü aletleri kaç yılda bir denetlenir?

* Bir yakınımız öldü. Belediyeye başvursak cenazeyi yıkanmak üzere evden alırlar mı? Ücret isterler mi? Miktarı nedir?

* Evimizin bahçesinde sünnet düğünü yaptıracağız. Belediyeden izin almak, bir harç yatırmak gerekir mi?

6. ADALET — Yaş, ad düzeltme davalarının hangi mahkemelerde görüleceği. Nişanlanma, evlenme, boşanmalar. Nafaka davaları. Miras işleri. Kat mülkiyeti. İadei muhakeme. Takipsizlik kararına itiraz yöntemleri. Sulh, Asliye, Ağır Ceza Mahkemelerinin görevleriyle yetkileri. Çocuk lehine tasarruflar ile muteberlik koşulları. Gayrimenkul mülkiyeti. Vakıflar. Ceza, infaz sistemindeki değişikliklerle ilgili sorular. İcra, iflas işleri. Mülkiyeti muhafaza kaydıyla satış. İrtifak hakkı. Gayrimenkul tahliye istekleriyle ilgili protestoların nasıl düzenleneceği. Tespiti delail için yargıca başvurma yöntemi. İcra tebliğlerine itiraz yöntemi. Seçimlerde nispi temsil sisteminin niteliği, seçme, seçilme koşulları. Seçim kuruluşlarının adresleriyle telefon numaraları.

Sorulardan örnekler :

- * Mirasçılar kendi aramızda anlaşıp terekeyi bölersek geçerli olur mu?
- * Eşinden boşanacağı için biri bir, biri üç yaşındaki iki çocuğunun annelerine bırakılmasını isteyen bir kimse ne yapmalıdır? Bu davayı yürütecek görevilir bir avukat tavsiye edebilir misiniz?
- * Kaç yaşında evlenebilirim? Alacağım kız kaç yaşından küçük olamaz?
- * Nişanlandık. Karşı tarafın yakışsız davranışları yüzünden nişanı bozacağım. Bana tazminat düşer mi?
- * Kat malikleri ortak giderlere ne ölçüde katılmalıdırlar?
- * Ceza davalarında iadei muhakeme için gerekli koşullar nelerdir? Dilekçeyi nereye vermeliyim?
- * Mahkemeden "talâk davasında şahit" diye davetiye gelmiş. Bu ne demektir?
- * Bir kat aldım. Çatlaklar hasıl oldu. Müteahhit aleyhine kaç yıl içinde dava açabilirim?
- * Hâkimlerle ilgili şikâyetler nereye, nasıl yapılmalıdır?
- * Siyasi bir mahkûmla görüşmek için kime başvurulmalıdır?
- * Kocamla boşandık. Mahkeme, çocuğumuzun senede bir ay babaya verilmesine hükmetti. Almanya'dan gelen kocam çocuğu görmek için aldı. Almanya'ya kaçırması ihtimali var. Nasıl önleyebilirim?
- * Ademi takip kararına nasıl itiraz edilir?
- * Nafaka davası boşanma davasıyla birlikte açılabilir mi?
- * Adli tatilde hangi çeşit davaların görülmesine devam olunur? Örneğin yaş düzeltme davalarına bakılabilir mi?
- * Birinden 4.000 TL alacağım vardı, Karşılığında bana bir çek verdi. Çeki bankaya götürdüğümde karşılıksız olduğu anlaşıldı, bu durum çekin arkasına da yazıldı. Alacağımı tahsil edemedim. Ne yapayım?
- * Bir gazetede "İsveç'te Satılık Türk Kızları" başlığı altında resmi basılan, İsveç'e gitmediği gibi oralarla da hiçbir ilişkisi bulunmayan bir genç kız gazete aleyhine dava açabilir mi?
- * Kaçakçılık davaları hangi mahkemede görülür?
- * Sabıka kaydı nereden sorulur?
- * Veraset ilamı alabilmek için nereye başvurmalıyız?

7. **GÜMRÜK** — Yolcu beraberinde yurda sokulabilecek, dışarı götürülebilecek eşya. Dışarda çalışan işçilerin yurda gelişlerinde vergisiz olarak getirebilecekleri eşya. Otomobil ithalatı. Çeşitli markalarla modellerdeki arabaların gümrük giriş tarifeleri. Otomobil, otobüs dışalmasını yasaklayan yeni kararnamenin açıklanması. Grup halinde yurt dışına çıkanların yanlarında ne gibi hediyeler götürebilecekleri. Çeşitli ithal maddelerinin tarife pozisyonları ile vergi hadleri. Almanya'ya gönderilebilecek yerli mamul hediyeler, yiyecek içecek maddeleri. İlaç ithali. Yurt dışına giden yolcuların dışarıya ne kadar Türk lirası çıkarabilecekleri. Buz dolabı, çamaşır makinesi gibi eşyanın vergi hadleri

ile geliş şekilleri. Permi ile traktör getirilip getirilemeyeceği. Yurda nasıl TV cihazı getirilebileceği, vergisi. Diplomatik muafiyet indirimleri.

Sorulardan örnekler :

- * Yolcu beraberinde getirilen eşya kaç liraya kadar vergiden muafır?
- * Yedi yıl yabancı bir ülkede kalan bir kimse dönüşünde kullanılmış ev eşyasını gümrük vergisinden muaf olarak yurda sokabilir mi?
- * Yolcuların kendilerinden önce ya da sonra gelen kullanılmış zati eşyalarına vergi bağışıklığı uygulanır mı?
- * Fransa'da bir Türkle evlendim. Çeyiz eşyalarımınla birlikte şahsıma ait otomobili Türkiye'ye sokabilmek için ne gibi işlemlere gerek vardır?
- * Büyükelçiliğimizde ölen bir memurun halen Numune Hastahanesinde bulunan cenazesini yarın sabah 07.00 uçağı ile ülkemize yollamak istiyoruz. Gümrük işlemini en kısa yoldan nasıl yaptırabiliriz?
- * İş ve İşçi Bulma Kurumu aracılığıyla gittiğim Almanya'da beş yıldan beri 750 DM aylıkla çalışıyorum. Halen 15.000 DM biriktirmiş bulunuyorum. Dönüşümde 1965 modeli bir araba getirebilir miyim?
- * Karı koca dört yıldan beri Almanya'da çalışıyoruz. Yurda dönüşümüzde ayrı ayrı birer araba getirebilir miyiz?
- * Gümrüklerde muafiyet uygulanan zati eşyanın neler olduğunu öğrenebilir miyim?
- * Yabancı bir ülkede 5 yıl kaldık. Yurda dönüşümde kullanılmış ev eşyalarımı vergiden muaf olarak yurda sokabilmem için ne gibi belgeler sunmam gerekir?
- * Malullerin kullandıkları özel tertibatlı arabaların gümrük tarife pozisyonu ile vergi haddi nedir?

8. SAĞLIK — Hastahanelerin genel muayene, yatak, ameliyat, tedavi ücretleri ile ziyaret saatleri. Hastahanelerde hangi durumlarda ücretsiz tedavi yapılacağı. Sağlık kurulu raporlarının nasıl alınabileceği. Sağlık kolejleriyle okullarına giriş koşulları ile giriş sınavı sonuçları, bu alanda verilen burslar. Doğum kontrolü. Dispanserlerle sağlık merkezlerinin adresleri. Profesörlerin, doktorların adresleriyle muayene ücretleri. Doktorların ek görevleriyle tazminatları. Çeşitli aşuların nerede yapılabileceği. Trafik kazalarında yaralananların hangi hastahanelere yatırılabilirleri. Kreşlere kabul koşulları. Muayenehane açmak için başvurma yöntemi. Memurların tedavi giderleri. İvedi durumlarda hasta nakli için nasıl cankurtaran sağlanabileceği. Göz bankaları. Gebe kadınlara yapılacak iğnelerin çocukları nasıl etkileyebileceği. Kişisel tedavi için yurt dışından ilaç getirtme. Karışık zeytinyağları ile tahlilleri.

Sorulardan örnekler :

- * Altı nüfuslu ailemiz acil teşhis ve tedavi için Ankara Hastahanesine yatırıldık. Bir süre tedaviden sonra tifo teşhisi konarak 500 küsur liralık masraf ta-

hakkuk ettirildi. 1 Mart 1967 tarihine kadar ödenmek üzere bir senet imza ettirilerek taburcu edildik. Benim bu parayı ödeyecek gücüm yoktur. Tedavi ücretimi almasalar olmaz mı? Bana bir yol gösterir misiniz?

* Ankara'daki Sakalar İlkokulu öğrencilerini Koruma Derneği olarak çocukların kan gruplarını belirtmek istiyoruz. Nereye başvurmalıyız? Bu hizmet ücretli midir?

* Sağlık Kurulu raporu almak istiyorum. Nereye başvurmalıyım?

* Kanaryalarımın bakım yaparken evdeki kedi aniden saldırdı. Kuşları korumak isterken kedi elimi tırmalayıp ısırıldı. Bahçelievler'de oturuyorum. Kuduz aşısını nerede yaptırabilirim?

* Ankara yakınında bir köyde oturuyorum. 38 yaşında, evli, beş çocuk babasıyım. Artık çocuk istemiyoruz. Ne yapmam, nereye gitmem gerektiğini söyler misiniz?

* Ruh sağlığı dispanserleri açıldığını duydum. Adreslerini ya da telefon numaralarını verebilir misiniz?

* Ankara Sağlık Müdürlüğü'nün adresi nedir?

* Sağlık Koleji'ne kaydolacaklar bizzat mı başvurmalıydılar, yoksa bir başkası da kayıt yaptırabilir mi?

* Zeytinyağı tahlilleri Refik Saydam Hıfzıssıhha Enstitüsünde mi yapılıyor? Ücretli midir?

* Doktorum, Ankara'da muayenehane açmak için nereye, nasıl başvurmalıyım?

* Ana-çocuk sağlığı merkezleri her semtte var mıdır? Varsa Altındağ'dakinin adresini söyleyebilir misiniz?

* Hükümet tabipleri hastaya bir defada kaç gün istirahat verebilir?

* Amerika'ya göndermek istediğim iki paket ilaç için nereye başvurmalıyım?

9. **TİCARET** — Çeklerde, poliçelerde, emre yazılı senetlerde süreaşımı. Kooperatiflerin —özellikle köy kalkınma kooperatiflerinin—, öbür ortaklıkların nasıl kurulacağı. Esnaf derneklerinin nasıl kurulacağı. Esnaf derneklerine ilişkin 507 sayılı yasanın uygulama biçimi. Ticari sözleşmeler. Ticaret Bakanlığı taşra örgütünün kuruluşu ile görevleri. Dış ticaret. Mağaza açma yöntemi. Kimi maddelerin sağlanabileceği yerler. Ticaret, sanayi odalarının, Odalar Birliğinin, büyük ticaret kuruluşlarının adresleri. Ticaretle ilgili yasaların hangi Resmî Gazetede yayımlandığı. Amerikan patenti ile Türkiye'de iş yapma olanlığı.

Sorulardan örnekler :

* Elimde 2 Mart 1967'de ödenmesi gereken bir ticari bono var. Ne zaman süreaşımına uğrar?

* Ölçü ve Ayarlar Müdürlüğü'nün adresi nedir? Nereye bağlıdır?

* 2000 kg.dan fazla çeken kantar nereye muayene ettirilir?

* Yapı kooperatifi tip statüsünü nereden sağlayabilirim?

* Bir kalkınma kooperatifi nasıl kurulur?

* Ülkesindeki bir firmayı temsil eden Pakistanlı bir zat gelmiş. Kendisiyle ticari sözleşme imzalayabilir miyim?

* Tasfiye edilen bir limitet ortaklıkta beyanname nasıl verilir?

* Milletvekiliyim. Ticaret yapmama bir engel var mıdır?

* İhracat vesikasını nereden alabilirim?

* Ticaret unvanı nereye tescil ettirilir?

* Memurlar anonim ortaklık kurabilir mi?

10. MİLLİ SAVUNMA — Askerlik şubelerinin adresleri ile telefon numaraları, belirli bölgelerin hangi askerlik şubelerine bağlı olduğu. Yedek subay yoklamalarının günleri. Yabancı ülkelerde bulunanların askerliklerini hangi yaşa kadar tecil ettirebilecekleri. Yedek subayların test sınavları ile sevk günleri. Çeşitli askeri liselere bu yıl öğrenci alınıp alınmayacağı, bu okullara giriş koşulları. Üniversiteye giremeyen öğrencilerin tecillerini nasıl yaptırabilecekleri ya da en kısa sürede askere nasıl gidebilecekleri. Askerlik kayıtlarının nakil işlemleri, celp gruplarının sevk tarihleri. Kıbrıs'taki son durum. Türk-Yunan silahlı güçlerinin karşılaştırılması. Yunan adaları ile Kıbrıs'ın kıyılarına uzaklıkları. Yedeklerin askere çağırılıp çağırılmayacakları. Gönüüllü asker ya da hemşire olarak nereye başvurulabileceği.

Sorulardan örnekler :

* Soğukkuyu Askerlik Şubesinin yeri değişmiş. Yeni adresi ile telefon numarasını verebilir misiniz?

* Hava Assubay Okuluna giriş koşulları nelerdir?

* İlk askerlik yoklaması ihbarnamesini aldım. Askerlik şubem Denizli. Yoklamamı yabancı kaydıyla buradaki herhangi bir askerlik şubesinde yaptırabilir miyim?

* Lise ikinci sınıftayım. Bu yıl son sınıfa geçersen bir askeri lisenin son sınıfına devam edebilir miyim?

* Yoksul bir çocuk var. İlkokulu bitirecek. Bir askeri okula vermek istiyoruz. Nereye başvuralım?

* Yedek subaylar terhislerinden sonra 30 Ağustos Zafer Bayramında üniformalarını giyebilirler mi?

11. ULAŞTIRMA — Posta, telgraf, telefon işleri, telefon tesisi ile nakilleri, posta havaleleri. Türk Hava Yolları, Devlet Demiryolları, uçak, vapur, otobüs seferleri, özel otobüs işletmelerine ilişkin sorular.

12. KÖY İŞLERİ — Köy kalkınma kooperatifleriyle dernekleri. Köy yolları, uzunlukları, trafiğe elverişlilikleri. Köy içme suları. Köylerde kitaplık kurulması. Köy el sanatları. YSE ile, Orman Genel Müdürlüğü ile ilgili sorular. Kredi alma, kooperatif kurma konuları. Toprak dağıtımı. Belirli yerlerde üretilen yiyecek maddelerinin neler olduğu.

13. **TURİZM** — Turistik tesis kredileriyle belgelerinin nasıl alınacağı. Seyahat acentesi ruhsatnameleri. Rehber kurslarıyla otelcilik kurslarının nerede, ne zaman açılacağı. Turizm derneklerinin adresleri. Kalınabilecek turistik yerlerin durumu, adresleri, buralara nasıl gidilebileceği, otellerle motellerin ücretleri, plajlara ilişkin sorular. Şifalı sularımızın bulunduğu iller. Türkiye'ye gelen turist sayısı.

14. **TARIM** — Çiftçilerin örgütlenmesi, kredi, makine istekleri. Tarımsal yayım. Tarım işletmeleri kurulması. Tarım okullarına giriş koşulları. Tarım örgütleriyle ilgili adresler. Tavukçuluk. Beslenme. Ormancılık. Ağaç, fide dikme zamanları, bunların nereden sağlanabileceği. Hava durumu. Zirai mücadele. Salon çiçekleri kurtlarının nasıl giderileceği.

15. **ÇEŞİTLİ SORULAR** — Tatil günleri, bayramdan önceki günlerin tatil olup olmadığı. 23 Nisan, 19 Mayıs, 27 Mayıs törenleri için bilet ya da davetiyelerin nereden bulunabileceği. Fitre, zekât miktarları. İftar saatlerine ilişkin sorular. Genellikle günlük olaylara ilişkin sorular : Bahçelievlerde duyulan silah seslerinin nereden geldiği, Muhammet Ali Clay'in maçı kazanıp kazanmadığı, Gökdelen'in önyüzündeki sanat yapıtının ne anlama geldiği...

EK 3

İYİLEŞTİRME ÖNLEMLERİNE DAYANAK OLABİLECEK SORULARDAN ÖRNEKLER

* Cumhuriyetin ilk yasaları, 27 Mayıs 1960 Devrim yönetimi yasaları, TBMM'nin son çıkardığı yasaların numaraları birden başlayarak sürdürülmekte, mükerrer kanun numaraları uygulamada güçlük doğurmaktadır. Yeni bir fihrist yapılarak bu güçlükler giderilemez mi?

* Askerliğini bitirmiş bir lise çıkışlıyım. Kamu kuruluşlarında bir göreve girmek istiyorum. Nereye başvurmalıyım? Bütün kamu kuruluşlarının personel gereksinmesini karşılayan bir daire yok mudur?

* Kat Mülkiyeti Kanunu ile Tapulama Kanunu çok formalist, çok kırtasiyeciyasalardır. Tapulama Kanununun 21. ve sonraki, 32. ve sonraki maddeleri bu türdendir. Yurttaş olarak ne yapacağımızı şaşırдық. Bu yasaların uygulanmasıyla ilgili olarak birtakım kişiler bürolar kurup halkı soymaya başlamışlardır. Bize kestirme bir yol gösterebilir misiniz?

* 1960 yılından beri İş ve İşçi Bulma Kurumundan, Samsun'la Ankara şubelerinden iş istiyorum. İkisine de kayıtlıyım. Bunca yıldır hiçbiri bir iş bulamadı. Bu kurum acaba ne yapar? Kimlere iş bulur?

* İlkokullarda öğrenciler için tutulan "ruhsal dosya"larda nüfus cüzdanı örneği vb gibi belgeler vardır. Bu dosyalar ortaokula, liseye çocukla birlikte devredilmemekte, o okullarda ayrıca birer dosya tutulmaktadır. Ruhsal dosyalar öğ-

rencinin gittiği okullara gönderildiği takdirde —bu dosyaların amaca uygun olarak kullanılmalarının yanı sıra— yüz binlerce öğrenci için boş yere ikinci bir dosya düzenlenmesine gerek kalmaz. Bu mümkün müdür?

* Bir liseye bağlı —yani lise içindeki— ortaokulu bitiren bir çocuğun lise kısmına kaydı yapılırken ayrıca nüfus cüzdanı örneği, fotoğraf, adres değişmediği halde yeniden pullu ve adresli zarflar istenmektedir. Orta kısmı bu belgeleri liseye aktardığı takdirde öğrencinin ikinci bir kez masrafa sokulmasına lüzum kalmaz. Bu yola neden gidilmiyor?

* Orta öğretimde bir kayıt yenileme usulü vardır. Çocuk okula düzenli olarak gittiğine göre kaydın yenilenmesine gerek var mıdır?

* Üniversite ve lise öğrencilerinin boş zamanlarında gidip eğleneceği, arkadaşlarıyla birlikte oturacağı, gazete, dergi okuyacağı temiz ve nezih bir yer var mıdır?

* Belediyeler turistik tesisler üzerinde ağır bir baskı yapmakta, otele getirilen orkestra için aşırı eğlence resmi alınmakta, temizlik denetimleri müşterileri tedirgin edecek biçimde yapılmaktadır. Bu konuda önlem alınamaz mı?

* Bu günlerde acaba hangi devlet daireleri memur almak için sınav yapacaktır?

* Bugün vergi taksitinin son ödeme günü olduğu için Vergi Dairesi pek sıkışık. Vergimi postaya versem cezadan kurtulur muyum?